

Farveblind multi- kunstner

bruger hele paletten i sine malerier

Af **Anne Mette Steen-Andersen**

Troels Trier er udtalt grønblind, og ser derfor gule nuancer dér, hvor ikke-farveblinde ville se rød og grøn. Han maler derfor efter farvernes lyshed mere end efter deres kulør.

Multikunstneren Troels Trier er farveblind.

Det har imidlertid ikke begrænset ham i at udfolde sit maleriske talent, og han er ikke bange for at tage hele farvepaletten i brug, når han arbejder med de malerier, han selv kalder 'tegneseriekunst'.

” **H**VOR ALMINDELIGE mennesker kan se i omegnen af to millioner forskellige farvenuancer, så kan jeg kun se 10.000. Men skide være med det, jeg bruger jo alligevel kun fem-seks forskellige farver, når jeg maler!”

Multikunstneren Troels Trier holder en kunstpause, mens de øjenlæger og optometriste, der sidder skulder ved skulder om de runde borde i Mogens Dahl Koncertsal på Amager, får grinet af. De er samlet i anledning af Synoptik-Fondens Årsseminar, der i år har fokus på farvesyn

og farvesans. Troels Trier er én ud af fem oplægsholdere, og han er inviteret til at fortælle om, hvordan han oplever at arbejde som farveblind kunstmaler.

Troels Trier blev som ung dreng diagnosticeret med farveblindhed. Mere præcist kunne øjenlægen konstatere, at han havde den arvelige farvesynsdefekt grønblindhed. Det betyder, at han kun har to fungerende farvesynsreceptorer i nethinden i modsætning til de tre, som ikke-farveblinde har. En normal farvesans forudsætter nemlig, at nethindens tre farvereceptorer, der er følsomme over for henholdsvis

rødt, grønt og blått lys, fungerer normalt. For Troels Trier er det ikke tilfældet, og han kan således kun skelne cirka 10.000 farver mod de to millioner, som ikke-farveblinde er i stand til at skelne.

Når nethinden kun har to farvereceptorer, vil der være et område i farvespektret, hvor de to receptorer har overlappende følsomhed. Det område vil opleves som neutralt, hvidt eller gråt. For grønblinde betyder det, at de har vanskeligt ved at skelne grønne og rødlige nuancer fra de grå nuancer.

Ingen overraskelse

Det kom ikke bag på Troels Trier, at hans øjenlæge dengang i midten af 1950'erne fortalte ham, at han var farveblind. Han havde selv bemærket, at han ikke så de samme farver som dem, han omgav sig med. Troels Trier husker for eksempel en episode, hvor han roste sine forældre for at have malet én af væggene i barndomshjemmet grøn. Forældrene måtte skuffe deres søn ved at fortælle ham, at væggen altså ikke var grøn, men koksgrå. For farveblinde er den neutrale grå farve netop en forvekslingsfarve til grøn.

"I starten irriterede det mig at få at vide, at jeg var farveblind! Jeg kunne jo se farver. Jeg så ikke verden i sort-hvid! Jeg har senere lært, at den måde, jeg ser farver på, svarer til at se alting gennem et kamera, der har to farvefiltre i stedet for tre," fortæller Troels Trier.

Han har aldrig oplevet farveblindheden som en hindring for at udfolde sin kreativitet på et lærred. Tværtimod.

"Jeg har altid malet, som det passer mig. Og

takket være folks dårlige smag har jeg faktisk levet godt af det," siger han med et smil.

Det er dog ikke blot køberne, der gennem tiden har 'anerkendt' hans talent for maleriet. Troels Trier blev uddannet grafiker fra det Det Kongelige Danske Kunstakademi 1962. Efterfølgende modtog han Statens Kunstfonds treårige arbejdslegat. I 1968 var han med til at stifte kunstnerkollektivet Røde Mor, som blandt andet arbejdede med politisk kunst i form af grafik og plakater. Herefter arbejdede han i en årrække som skuespiller og musiker, men har på sine ældre dage vendt opmærksomheden mod pensler og lærreder. Det har vist sig at være et fællestæk for farveblinde malere, at de er multikunstnere og i løbet af deres karriere varierer mellem forskellige kunstarter.

En ny forståelse

Synoptik-Fonden har i år valgt at tildele sit hæderslegat på 100.000 kroner til den pensionerede øjen-

læge Per Nellemann Bang, der i sin mangeårige lægekarriere har dedikeret meget tid til at forske i og skrive om farvesyn og farvesans. Han udgav i 2014 bogen 'Fra foton til Matisse via øjet', hvori han blandt andet skriver om farveblinde

Som farveblind maler benytter Troels Trier sig af en fremgangsmåde, hvor han først opridses konturerne af dét, han vil male. Herefter fylder han felterne ud med de farver, som han har blandet på forhånd. På den måde undgår han at blande 'sære' nuancer på lærredet.

→ kunstmalere. Samtaler med Per Nellemann Bang har givet Troels Trier en forståelse af, hvad farveblindhed er, og hvordan det har influeret på hans tilgang til maleriet.

"At møde Per gav mig et nyt syn på mit 'handicap'. Jeg blev samtidig klar over, at mange andre farveblinde kunstmalere benytter sig af nogle af de samme teknikker og metoder, som jeg gør. For eksempel er det meget karakteristisk for os farveblinde kunstnere, at vi prøver kræfter med mange forskellige kunst- og stilarter i løbet af vores karriere," fortæller han.

Et andet kendetegn er ifølge Troels Trier, at farveblinde malere ofte benytter sig af en fremgangsmåde, hvor de opridses konturerne af dét, de gerne vil male, inden de tager farverne i brug. For hans eget vedkommende betyder det, at hans malerier får en vis lighed med billederne i en tegneserie.

"Der er mange malere, der blander farverne direkte på lærredet, men det dur ikke, når du er farveblind. Det kommer der nogle sære nuancer ud af. Jeg gør det, at jeg blander mine farver på forhånd, og så maler jeg med dem inden for de konturer, jeg har skitseret. Så træder jeg ikke ved siden af," forklarer han og tilføjer:

"I dag er det desuden blevet en hel del nemmere at være farveblind kunstner, da der står uden på malingen, hvilken farve den er," griner han.

Som tak for at have gjort ham klogere på farveblindhed og kunstmaling slutter Troels Trier sit oplæg af med at forære Per Nellemann Bang et kunstværk, han selv har malet. Maleriet forestiller en mand, der efter at have været til optiker, har mistet overblikket. Forvirringen er illustreret ved en masse øjne, der som en flok vilde fugle flakser rundt over mandens hoved. "Det skal minde dig om ikke at miste overblikket, Per," slutter Troels Trier. ■

Øjenlægen og de farveblinde malere

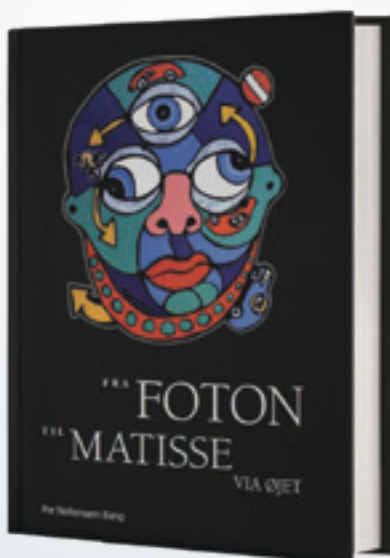
PER NELLEMANN BANG har igennem sin karriere interesseret sig meget for og skrevet om farveblinde malere. I bogen 'Fra foton til Matisse via øjet' er der et afsnit om Troels Trier og hans kunst. Per Nulleman Bang har for nogle år tilbage personligt undersøgt Troels Triers farvesyn med en såkaldt Ishihara, AO-HRR-prøve, samt Farnsworth 15, og han fandt, at Troels Trier har udtalt grønblindhed (deuteranopi).

Grønblindheden betyder, at Troels Trier alene ser gule nuancer i hele det langbølgede spektrum, hvor de grønne og røde kulører ellers hører til. Troels Trier maler således efter farvernes lysshed mere end efter deres kulører. Det kaldes valørmaling, og denne teknik har

han tilfælles med blandt andet malerne Pablo Picasso, Piet Mondrian og Fernand Léger.

I 'Fra foton til Matisse via øjet' skriver Per Nulleman Bang blandt andet følgende om Troels Triers kunst: "Kulørerne er få, sjældent

mere end tre og ofte med noget gult og blågrønt. Man kan ikke sige, at der er søgt bevidst harmoni, men der er lagt vægt på den sort-hvide kontrast, valøren. Farvesammensætningen minder meget om mange af Légers billeder. Der er hos dem begge en mangel på dybde, som nok skal tilskrives en vis isoluminans, at en brun flade for eksempel har samme lysshed som blå."

Kilde: Per Nulleman Bang og 'Fra foton til Matisse via øjet'.